

nationale ombudsman

Rapport

Een onderzoek naar een gedraging van de minister van Justitie en Veiligheid

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de minister deels gegrond.

Wat is de klacht?

Verzoeker, advocaat, klaagt er namens zijn cliënt, de heer X., over dat de voormalige minister van Veiligheid en Justitie tegen een journalist heeft gezegd dat hij de bevoegdheid om een uitgereisde jihadist zijn Nederlandse nationaliteit af te nemen, heeft toegepast terwijl de heer X. nog niet was gehoord over het voornemen daartoe. De beeldopnamen van deze mededeling van de minister werden op 22 augustus 2017 's avonds tijdens het NOS acht uur journaal uitgezonden.

Verzoeker klaagt er tevens over dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en het toenmalige Ministerie van Veiligheid en Justitie hem niet snel antwoord hebben gegeven op de vraag of de minister op 22 augustus 2017 bij het doen van de uitspraak op zijn cliënt X. had bedoeld.

Aanleiding

Op 22 augustus 2017 deed de minister van Veiligheid en Justitie in het NOS journaal van 20.00 uur een uitspraak over een voorgenomen intrekking van het Nederlanderschap van een jihadist.

Nieuwslezers in de studio: "Voor het eerst pakt het kabinet een uitgereisde jihadist zijn Nederlandse nationaliteit af. Sinds een paar maanden is het mogelijk maar alleen als diegene ook nog een andere nationaliteit heeft."

Minister op locatie: "Die bevoegdheid heb ik nu toegepast en ik heb nog een heel aantal gevallen op mijn bureau liggen en als er een goede onderbouwing is dan schrik ik er zeker niet voor terug om die bevoegdheid ook te gebruiken."

Toelichting verzoeker

De ochtend na de uitlatingen van de voormalige minister nam verzoeker om 8.15 uur telefonisch contact op met de IND met de vraag of de minister op zijn cliënt had bedoeld. Dit omdat hij door diverse media was gebeld met deze vraag. De IND verwees hem naar de persvoorlichtster van het toenmalige Ministerie van Veiligheid en Justitie. De persvoorlichtster deelde verzoeker mee, na intern navraag te hebben gedaan, dat iemand van de IND met verzoeker hierover contact zou opnemen.

Verzoeker gaf aan het opmerkelijk te vinden dat iemand van de IND hem doorverwijst naar de persvoorlichtster van het ministerie, die hem vervolgens aangeeft dat er een reactie vanuit de IND zal volgen.

Op 24 augustus 2017 omstreeks 15.00 u bevestigde een medewerker van de IND aan verzoeker dat de uitlatingen van de minister tijdens het NOS journaal inderdaad zijn cliënt betroffen.

Op 29 augustus 2017 werd de heer X. gehoord omtrent het voornemen van de voormalige minister het Nederlanderschap in te trekken. Het besluit tot intrekking is genomen bij beschikking van 7 mei 2018.

Verzoeker diende op 24 augustus 2017 bij het ministerie een klacht in over de informatieverstrekking, waarbij hij stelde dat hij te lang moest wachten op uitsluitel vanuit de IND danwel het ministerie over de vraag of de minister bij het doen van zijn uitspraak doelde op verzoekers cliënt de heer X. Verzoeker voelde zich hierbij van het kastje naar de muur gestuurd. Deze klacht verklaarde de toenmalige minister van Veiligheid en Justitie op 25 oktober 2017 ongegrond. Hij achtte het tijdsverloop tussen de vraag van verzoeker en het antwoord daarop niet onredelijk lang.

Verzoeker klaagde er ook over dat de minister in de besluitvormingsfase zijn besluit al kenbaar had gemaakt terwijl de procedure nog liep. Dat is volgens verzoeker ongepast en onbehoorlijk en leidt tot het probleem dat de uitvoerende instantie van diezelfde minister bezwaarlijk een ander standpunt kan innemen dan dat de minister al publiekelijk aan de pers als zijn besluit kenbaar heeft gemaakt. De uitlatingen hebben stress en onrust veroorzaakt bij zijn cliënt en diens familieleden. Het ministerie liet verzoeker weten de klacht niet in behandeling te nemen

omdat verzoeker deze klacht in het bestuursrechtelijke traject inzake de voorgenomen intrekking van het Nederlanderschap aan de orde kan stellen.

Hierop diende verzoeker een klacht in bij de Nationale ombudsman. Het onderzoek richtte zich op de klachtonderdelen zoals hiervoor onder "wat is de klacht?" geformuleerd.

Standpunt minister van Justitie en Veiligheid

De klacht over de mededeling over het toepassen van de bevoegdheid de Nederlandse nationaliteit af te nemen

In zijn reactie van 13 juni 2018 op de klacht dat de bevoegdheid de Nederlandse nationaliteit af te nemen was toegepast terwijl de heer X. nog niet was gehoord over het voornemen daartoe, liet de huidige minister van Justitie en Veiligheid de Nationale ombudsman het volgende weten.

De minister stelde dat uit de bewoordingen van zijn voorganger tijdens het NOS journaal niet kan worden opgemaakt dat sprake is van een besluit tot intrekken van het Nederlanderschap. Die uitlatingen tijdens het NOS journaal moeten volgens hem worden gezien in het licht van zijn beantwoording van de gestelde Kamervragen van 1 augustus 2017, gesteld door de PVV. De beantwoording werd door de Tweede Kamer ontvangen op 24 augustus 2017. De voormalige minister stelt daarin onder meer: "Onder artikel 14, tweede lid van de Rijkswet op het Nederlanderschap is het mogelijk om het Nederlanderschap in te trekken na een onherroepelijke veroordeling voor bepaalde terroristische misdrijven, waaronder artikel 134a en 205 Wetboek van Strafrecht. (...) Ik heb in een geval mijn voornemen uitgebracht tot intrekken van het Nederlanderschap onder artikel 14, tweede lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap."

Ook verwees de minister naar beantwoording van Kamervragen, op 22 augustus 2017 gesteld door het Forum voor Democratie. Die beantwoording (op 19 september 2017) van de voormalige minister luidde: "Ik heb in vier gevallen het Nederlanderschap ingetrokken op grond van artikel 14, vierde lid, Rijkswet op het Nederlanderschap. In een geval heb ik mijn voornemen uitgebracht tot intrekken van het Nederlanderschap onder artikel 14, tweede lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap."

De klacht over de voortvarendheid bij het informeren

In zijn reactie op de klacht over de snelheid waarmee verzoeker door de IND werd geïnformeerd over de situatie stelde de minister het volgende.

Op 23 augustus 2017 om 8.15 uur nam verzoeker voor het eerst contact op met de IND om te vragen of de uitlatingen van de voormalige minister zijn cliënt betroffen. Op 24 augustus 2017 omstreeks 15.00 u is door de IND daarover aan verzoeker uitsluitend gegeven. De tussenliggende periode betreft een periode van ruim anderhalve dag. Dit tijdsverloop komt de minister niet onredelijk voor. Er moest namelijk worden bepaald om in afwijking van staand beleid te handelen. Dat beleid houdt in dat alleen in uitzonderlijke gevallen kan worden besloten tot verstrekking van informatie over individuele gevallen, bijvoorbeeld bij kwesties waarin sprake is van grote maatschappelijke onrust of in situaties waarin een groter gewicht moet worden toegekend aan de informatieplicht aan het parlement op grond van artikel 68 Grondwet. In deze uitzonderlijke gevallen dat met derden wordt gecommuniceerd over individuele gevallen zal terughoudendheid worden betracht in de communicatie (qua woordkeuze, mate van detail, etcetera).

Gegeven de omstandigheden dat de persvoorlichtster niet op de hoogte was van deze zaak, dat zij het in dit geval een afweging van de IND vond of zij verzoeker in afwijking van staand beleid zou berichten of het de cliënt van verzoeker betrof, is het niet onbegrijpelijk dat de persvoorlichtster verzoeker terugverwees naar de IND. Zij heeft ook actief aan de IND aangegeven dat het haar verstandig leek als iemand van de IND contact met verzoeker zou opnemen.

De minister gaf voorts aan dat er geen bestendige praktijk bestaat ten aanzien van het door het ministerie actief informeren van advocaten of betrokkenen voor- of nadat een minister of een medewerker van een ministerie met de media informatie heeft gedeeld die betrekking heeft op één bepaalde persoon.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

Toetsingskader

Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf. Verricht de overheid handelingen die de belangen van een burger kan raken, dan heeft de overheid de plicht de burger daarover uit eigen beweging te informeren.

Wat vindt de Nationale ombudsman

Tijdens het nieuwsitem waarin de voormalige minister werd geïnterviewd, is het volgende te zien. De nieuwslezeres in de studio zegt: "Voor het eerst pakt het kabinet een uitgereisde jihadist zijn Nederlandse nationaliteit af. Sinds een paar maanden is het mogelijk maar alleen als diegene ook nog een andere nationaliteit heeft."

Daarna gaat het beeld over naar de minister, die in gesprek is met een journalist. Hij zegt: "Die bevoegdheid heb ik nu toegepast en ik heb nog een heel aantal gevallen op mijn bureau liggen en als er een goede onderbouwing is dan schrik ik er zeker niet voor terug om die bevoegdheid ook te gebruiken."

De huidige minister liet in zijn reactie op de klacht weten dat de verklaring gezien moet worden in het licht van de beantwoording van gestelde Kamervragen. In die beantwoording zei de voormalige minister dat hij een voornemen had uitgebracht tot het intrekken van het Nederlanderschap.

De ombudsman twijfelt er niet aan dat het gebruik van het woord bevoegdheid inderdaad is bedoeld zoals door de minister is gesteld. Het uiten van een voornemen tot intrekking van de Nederlandse nationaliteit valt feitelijk onder het inzetten van de bevoegdheid om iemand het Nederlanderschap af te nemen. Feitelijk gezien zijn deze woorden dus niet onjuist. De ombudsman acht deze klacht niet gegrond.

Wel kan de ombudsman begrijpen dat de gekozen bewoording tot verwarring leidde over de vraag of het hier verzoekers cliënt betrof en of zijn Nederlanderschap nu feitelijk al was ingetrokken.

De overheid spreekt zich in dit geval via de media uit over een individueel geval. Het betreft een voor die burger persoonlijk en belangrijk onderwerp dat zijn belang rechtstreeks raakt, namelijk het in het geding zijn van zijn Nederlandse nationaliteit. De ombudsman is van oordeel dat in zo'n situatie het uitgangspunt is dat de persoon die het betreft daarvoor vooraf door de overheid wordt geïnformeerd. Mogelijke verwarring over de inhoud van de uitlating kan op die manier worden voorkomen. Ook kan iemand zich voorbereiden op eventuele vragen van de media hierover.

Als informeren vooraf niet mogelijk is, dan dient dit tegelijk met of direct na het doen van de uitlatingen te gebeuren. Helaas is dat in dit geval niet gebeurd. Als dat wel was gebeurd, had de bij verzoeker ontstane verwarring over de uitlatingen meteen kunnen worden weggenomen. Het is schrijnend dat ook nadat verzoeker zelf op zoek ging naar een antwoord op zijn vragen, hem niet onmiddellijk duidelijkheid kon worden verschaft en de IND en het ministerie naar elkaar verwezen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk wegens schending van het vereiste van goede informatieverstrekking.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de minister van Justitie en Veiligheid is niet gegrond voor wat betreft de mededeling tijdens het NOS journaal dat hij zijn bevoegdheid heeft toegepast om een uitgereisde jihadist zijn Nederlandse nationaliteit af te nemen.

De klacht over de onderzochte gedraging van de minister is gegrond voor wat betreft het niet onverwijld en uit eigen beweging informeren van verzoeker over de uitlating, wegens schending van het vereiste van goede informatieverstrekking.

de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen